

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

18.02.2013 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

[Вестник Капитал](#)

✓ Полурастеж

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2013/02/15/2003772_polurastej/

Расте, ама малко. Малко, ама расте.

Икономическият растеж е субективно понятие - може и според статистиката да го има, но ако не го усещаш, няма особен смисъл от него. Затова дали човек ще го забележи не зависи само от знака плюс или минус, а по-скоро от предварителните очаквания, особеностите на характера, политическата принадлежност или от нещо съвсем друго.

Ето и сухите числа - през последното тримесечие на миналата година икономиката е пораснала почти незабележимо – с 0.1% на тримесечна и 0.5% на годишна база. Сезонно изгладените данни на националната статистика са експресни и все още не е ясно какъв е резултатът за цялата година. Ако се доверим на финансовият министър Симеон Дянков, ръстът може би ще е около 1% от БВП, макар изчисленията на база на наличните данни да сочат число, по близко до 0.5%. Най-малкото толкова е годишният растеж във всяко от тримесечията през 2012 г., което логично предполага и сборът им да е подобен.

На фона на рецесията в еврозоната минималният плюс на България изглежда като постижение – страната се нарежда на пето място по икономически ръст в ЕС след Естония, Полша, Латвия и Литва. Въпросът е, че той е крайно недостатъчен, за да може да се усети от хората и бизнеса. Има и още. Очакванията на икономистите са тази година да е малко по-добра от предходната, т.е. ръст ще има, но той отново няма да е особено по-осезаемо. А и освен ако изведнъж България не стане хитова инвестиционна дестинация (което засега изглежда малко вероятно), ниските темпове на растеж ще продължат и през следващите няколко години. Причината е вече позната – липсва мощен двигател, който да изтласка растежа нагоре.

Годината на половината

НСИ вече толкова устойчиво вади по половин процент на годишна база и през четирите тримесечия на 2012 г., че в рамките на шегата, изглежда, експертите вече са минали на следващото ниво и вместо сезонно правят пълно изглаждане на данните. Растежът е движено основно от вътрешно потребление и износ, но последният е при затихващи темпове. Секторите с положителен принос са били индустрията и земеделието, докато услугите (въпреки добрия летен сезон за туризма) са на отрицателна територия (виж графиките). Това е краткото описание на българската икономика през миналата година, ако се използват само сухите данни. В тази картина икономистите виждат и един особено привлекателен щрих – ръст на инвестициите в основен капитал. Те са предпоставка за бъдещ източник на растеж.

"Данните са малко по-добри от нашите очаквания. Най-положителната новина в тях е наличието на ръст на инвестициите за второ поредно тримесечие", казва Десислава Николова от Института за пазарна икономика. Според нея обаче отчетеният ръст на вътрешното потребление е в леко противоречие с данните за вноса (около 20-30% от него са на потребителски стоки) и тези за пазара на труда.

"През четвъртото тримесечие има годишен ръст на инвестициите от 2.7%, а то беше изключително слабо за ЕС. Ако в най-слабото за Европа тримесечие България може да постигне такъв положителен ръст чрез инвестициите, по-скоро се придвижваме в по-положителна посока за 2013 г. За момента изглежда, че растежът през тази година ще бъде по-висок", казва Георги Ангелов от институт "Отворено общество". Той допълва, че този сценарий е възможен, ако Европа започне да се възстановява.

Засега обаче прогнозите за икономиките на Стария континент са противоречиви. Повечето международни анализатори очакват еврозоната да остане в рецесия и през първото тримесечие на 2013 г. През седмицата и ЕЦБ отново понижи прогнозата си за валутния съюз - нулев растеж през 2013 г. и едва 1.1% през следващата.

Има ли двигател след износа

Големият въпрос в момента обаче е какво ще продължи да движи икономиката напред и да генерира по-осезаемо растеж.

Преди кризата основното гориво бяха кредитът и инвестициите. Сега и банките, и чуждите капитали са много по-предпазливи, когато става въпрос за поемане на риск. А и търсенето на финансиране от бизнеса и домакинствата заради продължаващата несигурност е плахо. Според прогнозата на "Уникредит Булбанк" през 2013 г. обемът на кредитирането за корпоративния сектор ще се увеличи с 4.7% в сравнение с 5% за 2012 г. Един от основните фактори за нарастването ще бъдат заемите за малки и средни предприятия, включително покрай еврофондовете.

"Простичко казано, никой не иска да прави каквито и да било инвестиции, ако няма финансова мотивация за това по линия на грантови схеми, и никой не иска да търси кредити, ако финансовите условия на тези кредити по някакъв начин не са субсидирани", обясни наскоро в интервю за "Капитал Daily" Петър Славов, изпълнителен директор на Прокредит банк.

Инвестиционната активност след кризата също спадна рязко. Сега липсата на инвестиции донякъде се компенсира от еврофондовете, а тази година най-вероятно ще има и повече държавни капиталови разходи предвид изборите. Ако

останалата част от икономиката не инвестира обаче, няма как това да доведе до рязка промяна на картината.

Друга част от надеждите са свързани със съживяване на потреблението. Още повече че данните за БВП показват ръст на вътрешното търсене през цялата минала година. "Увеличението на някои доходи като пенсиите и някои бюджетни заплати ще има някакъв ефект и през тази година, макар че той ще е по-скоро върху пазара на бързооборотни стоки. Предвид данните за пазара на труда едва ли може да се очаква поупкупката на стоки за дълготрайна употреба да се увеличи", е мнението на Десислава Николова. Според нея и да има ръст на потреблението през тази година, то едва ли ще е повече от 2-3%. "Крайно недостатъчно, за да се отбележи по-осезаем икономически растеж", допълва тя.

Доскоро най-силният фактор за растеж беше експортът. Данните за миналата година обаче показват, че темповете, с които се е увеличавал той, се забавят петкратно в сравнение с предходната година. А основната причина е повторната рецесия в еврозоната (за която все още е насочена и по-голямата част от износа ни). Има и добра новина - експортът за страните извън ЕС расте с такива темпове (12.8% за цялата 2012 г.), че да компенсира свиващото се търсене в Европа (годишен спад от 3.6%).

"Хубавото е, че нашите износители успяват да се преориентират постепенно към пазарите от страните извън ЕС. Тази година обаче се очаква икономиката на Китай да се забави, подобни са прогнозите и за Турция. А това са два от основните ни търговски партньори извън ЕС", е мнението на Десислава Николова. Според други икономисти обаче, дори и да се реализират най-песимистичните очаквания за източните икономики, българският бизнес ще е по-леко засегнат от тях. Причината е, че обемите на внос са твърде малки и дори при свиване на търсенето на азиатските пазари българските компании ще имат потенциал да разширяват присъствието си.

Визията за гъвкавите български експортни компании, които успяват светкавично да се пренастроят, макар и очарователна, е и доста митологизирана. Например над 1/4 от тези близо 2 млрд. лв. повече износ към трети страни се дължат на търговията на мед с Китай. А това е резултат на една-единствена компания, при това на договор на централата ѝ зад граница.

В перспектива

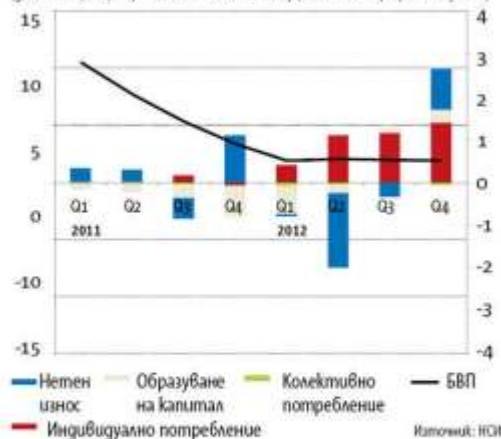
Последните хаотични години правят бизнеса с категоричните прогнози доста труден. Все пак трудно може да се намери икономист, който да предвижда ръст под 1% за 2013 г., но данните за финансовото състояние на проблемните икономики в Европа, дори и тези за дълга на САЩ, са сигнал за повишено внимание. А и зависимостта на състоянието на българската и на европейските икономики е правопрпорционална – когато еврозоната е в рецесия, българският БВП също се свива.

"В Европа в момента има някакво успокояване на пазарите. Това е вследствие на предприетите мерки, но и на натрупаната умора около първоначалната истерия", казва Николова. Според нея обаче проблемът с прекалено високата задлъжнялост ще продължи да тегли назад икономиките с проблеми поне още няколко години. "Така че еврозоната ще стагнира", допълва тя. А това според някои икономисти означава и поне още няколко години нисък растеж и за България. Според други още през тази година, ако се реализира оптимистичният сценарий, ЕС ще излезе от рецесията, а с това ще се върне и апетитът към риск и инвестиции в Източна Европа. Това ще окаже положителен тласък и на потреблението и през втората половина на годината може да видим как българската икономика расте с ускорени темпове.

Все пак има и някои вътрешни рискове - такива, чието решение зависи само от нас. Като например структурните проблеми на пазара на труда, липсата на конкурентно образование и все по-разпадащо се здравеопазване. Ако тези публични сфери не бъдат реформирани така, че да станат по-ефективни, нищо чудно в бъдеще България да се окаже в позицията на задлъжнелите европейски икономики и да вдига данъци или да тегли заеми, за да крепи публичните системи.

КАКВО ДВИЖИ РАСТЕЖА

Годишно изменение на БВП спрямо предходното тримесечие (дясна скала, в %) и принос на компонентите му (лява скала в процентни пункта)

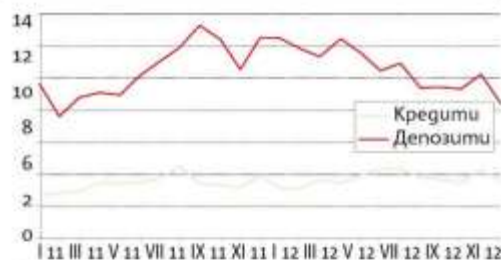

РЪСТ НА ИЗНОСА, В %

Годишно изменение по тримесечие

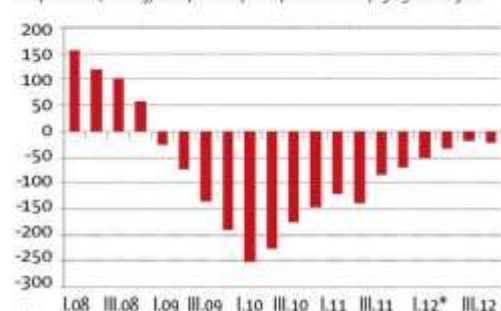
ДИНАМИКА* НА БАНКОВАТА ДЕЙНОСТ (%)

* Годишно изменение на брутния обем на кредитите и на депозитите на фирмите и домакинствата

ЗАГУБЕНИ РАБОТНИ МЕСТА

по тримесечен, в зил. души спрямо същото тримесечие на предходната година

* Методологията е променена в началото на 2012 г.

Източник: НСИ

✓ Парчетата от тортата

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2013/02/15/2003905_parchetata_ot_tortata/

Иронията тези дни преследва ЕС навсякъде. Ето защо не е чудно, че дни след като европейските лидери обявиха най-голямата си победа - съгласие между 27-те за новата седемгодишна бюджетна рамка, излезлите статистики потопиха еврозоната в дълбока тъга. Докато Меркел, Камерън, Ван Ромпой и компания обясняваха колко важен е новият бюджет и как ще помогне за по-доброто бъдеще на ЕС, Евростат сухо съобщи, че еврозоната е в най-дългата си рецесия. Числата сочат, че през изминалата година нито едно тримесечие не е завършило с ръст, което се случва за пръв път от 1995 г. Новият бюджет надали ще извади Европа от тази дупка. Приетото споразумение, както всички признаха, е "най-малкото общо кратно", което не е същото като най-ефективното. Но на фона на очакванията, че подобна сделка или няма да бъде постигната, или ще се проточи още месеци наред, това все пак е стъпка напред. Какво точно се разбраха 27-те в Брюксел и какъв ще е ефектът за България?

Какво означава новият бюджет за ЕС?

Още от същото, но по-малко

Финалната договорена сума, с която ЕС ще разполага през периода 2014 - 2020, е 960 млрд. евро. Това обаче обхваща т.нар. ангажименти на страните членки. Реалните суми за харчене, които винаги са по-малки от ангажиментите, възлизат на 908 млрд. евро. Това отговаря съответно на 3.4% и 3.7% съкращение на бюджета спрямо миналия период. И е първият път в историята на ЕС, когато общият бюджет се намалява.

Тъй като още миналата година беше ясно, че основното условие за постигане на сделка е нетните платци да видят намаляване на общата сума, рязането беше очаквано. То засяга най-вече селскостопанските субсидии (понижаване с 62.5 млрд. евро), малка част от кохезионните фондове и предложения от комисията нов фонд Connecting Europe, който трябваше да финансира трансгранични интернет, енергийни и жп коридори.

Въпреки идеята да са насочени към повече ефективност за бюджета съкращенията всъщност не променят с почти нищо структурата. ЕС ще продължи, както и досега, да харчи най-много за фермерите и за фондовете за развитие, като положителен момент е увеличението на сумите, посветени на конкурентоспособност.

Увеличават се и средствата за администрация, макар и с по-малко от предвиденото - 10%, или около 5 млрд. евро, тъй като новите служби на комисията като дипломатическата и банковата ще трябва да бъдат финансирани. Но се въвежда обаче нов данък върху парите на еврочиновниците, който ще е 5.5%.

Съкращаването на Connecting Europe е негативен сигнал, тъй като отново доказва, че страните членки нямат интерес да делегират на комисията повече правомощия за свързването на отделните държави, нито ще бъде използван като инструмент за растеж. Сумите за ширококолов интернет в него например бяха намалени от 9.2 млрд. евро на 1 млрд., което може да се изтъкува като липса на амбиция.

Дори призивите на Великобритания за мащабни реформи бяха удавени в общото съгласие да се променя малко и бавно. "Сделката е далеч от идеалния бюджет, но очевидно е най-доброто, което може да се постигне", казва пред "Капитал" д-р Петер Бекер, старши изследовател по европейска интеграция във фондация "Наука и политика". "Кризата изигра важна роля, тъй като намали желанието и способността на нетните платци да дават повече. Не мисля, че кохезионната политика и средствата за селско стопанство пострадаха много. За да бъде бюджетът по-ориентиран към бъдещето, щеше да е добре да има повече съкращения." Както написа брюкселското издание European Voice, "това е пропусната възможност, за която ЕС ще съжалява отново и отново".

Кой спечели и кой загуби?

Спечелиха и Великобритания, и нетните платци, и новите страни членки. Загуби ЕС.

Това беше сделка, планирана да задоволи донякъде всички и никого напълно. Дори тези държави, които пострадаха най-много от съкращаването на средства, като Чехия и Унгария бяха компенсирани по друг начин. Великобритания и нейният премиер Дейвид Камерън бяха на гребена на вълната, носени от одобрението на Ангела Меркел и други държави за намаляването на общата сума и орязване на земеделските субсидии. Малко след като Камерън обяви, че ще има референдум за оставането на страната му в ЕС, това беше победа, която доказа, че ако играе добре картите си в Брюксел, Лондон все още е мащабен играч там, а Германия и Франция не са чак толкова неразривен съюз.

Но Париж не остана кой знае колко разочарован. Подкрепени от Полша, французите подсигуриха субсидиите за фермерите си, макар и орязани, като пострада най-вече програмата за развитие на селските райони.

Друг голям губещ беше международната помощ. Според EurActiv новите суми, които ЕС дава на трети страни, ще са с 6.3 млрд. евро по-малко, което е нарушение на собственото му обещание да отдели 0.7% от брутният национален доход за тази цел. С други думи, еврокомисар Кристилина Георгиева ще има трудна задача.

Каква е равнoсметката за България?

Умерено позитивна

България, както подчертаха през седмицата външният министър Николай Младенов и министърът по еврофондовете Томислав Дончев, има причини да се радва. Трите основни цели - да не се намаляват средствата за развитие, земеделските субсидии и парите за затваряне на АЕЦ "Козлодуй", бяха спазени. Цената за това е приемането на по-тежки изисквания, призна Дончев пред "Капитал". През този период, ЕК ще постави пред страните условия, които те трябва да изпълнят до 2016 г., както и такива, които ще бъдат изпълнявани през целия период. В допълнение има и макроикономически критерии като ниво на дефицит и външен дълг, които също трябва да бъдат спазвани. При нарушаването на някои от тях парите може да бъдат спираны. Според министър Дончев едно от условията България да запази финансирането си е било съгласие с тези условия, както и убеждаването на други държави да ги приемат. Кои са другите държави, пред които България е лобирала от името на комисията, не стана ясно, но в споразумението имаше заложены условия за структурни реформи и спазването на макроикономически показатели, така че явно лобирането е

било успешно.

Страната ще получи малко над 15 млрд. евро, което е увеличение с около 2 млрд. евро. Основната част от него, 1.7 млрд. евро, са за директни плащания на земеделци. Тази сума беше договорена още при присъединяването на България към ЕС, тъй като субсидиите трябва постепенно да се изравнят със средното ниво в ЕС, но както казва източник от преговорите, "докато го няма записано в споразумението, можеше и да не се случи". Тежкият удар е по програмата за развитие на селски райони, която по предварителни сметки ще бъде орязана с поне 300 млн. евро.

Това притеснява българските общини, казва изпълнителният директор на сдружението им Гинка Чавдарова. "В този програмен период усвоихме с няколко преливания близо 900 млн. евро. През следващия, извън 67-те най-големи града, всички останали населени места получават достъп в селската програма. Тоест ние разширяваме териториалния обхват, а намаляваме обема на средствата. Преди с този ресурс стигнахме до 20% от населените места. Сега всички ще имат достъп, но де факто няма да имат, защото няма да има пари", казва тя.

Сред условията, поставени от комисията, с които България ще трябва да се съгласи, например е да се уеднакви пенсионната възраст за мъже и жени, да се приложи национална инициатива за младежка заетост, да не се финансират второкласни пътища, освен ако не стигат директно до международен коридор, да има национална стратегия за здравеопазването, която да гарантира икономическа устойчивост на системата, и др. Страната ще бъде съдена по целите, които е приела, като 2016 г. е междинна за оценка. Ако тя е негативна, част от парите може да бъдат спирани.

"Тези санкции ни притесняват", казва Чавдарова. Тя се надява този мониторинг да спре проблемите с проектите, защото "няма да се пускат, ако са на наши хора, а ако влияят на крайната цел". Според нея общините имат сериозно притеснение по обективността на оценките в този период.

Ще одобри ли ЕП бюджета?

Вероятно да.

Въпреки виковете на недоволство, които се разнесоха от четирите основни партии в Европейския парламент след компромиса на съвета, по-вероятно е евродепутатите да одобрят споразумението. Посланието на страната, ротационен председател на ЕС - Ирландия, ще бъде "нека не изхвърлят доброто, защото не е идеално", каза посланикът ѝ в София Джон Роуън. Според д-р Бекер "преговорите ще са трудни, но ще стигнат до компромис вероятно през април". Томислав Дончев и други източници, участвали в преговорите, също смятат, че парламентът не би спрял толкова трудно постигната сделка, защото дори да бъде върната, по-добра не е вероятна.

Вестник Труд

✓ Плащаме за пенсии и здраве с 27,5% повече

<http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=1774826>

С цели 27,5% са се увеличили на годишна база разходите за социални осигуровки на българските граждани през четвъртото тримесечие на 2012 г. Това показват данните на НСИ.

В периода октомври - декември отчисленията за пенсии и здраве на човек от населението са били 66,39 лв., които представляват 6,3% от общите разходи. За четвъртото тримесечие на 2011 г. осигуровките на средностатистическия българин са възлизали на 52,07 лв., което е било 5,6% от всички харчове. Основната причина за ръста на парите за осигуровки е, че през този период средната работна заплата се е увеличила с 8,5%.

Данъците през четвъртото тримесечие на м.г. и през четвъртото тримесечие на 2011 г. са имали еднакъв дял - 5% от всички разходи. Но като номинална стойност и при тях има увеличение - от 46,62 на 52,36 лв. на човек.

Като цяло на годишна база са се увеличили и доходите, и разходите на българите. За последното тримесечие на миналата година общият доход на човек е бил 1157 лв. Средният разход е бил 1058 лв. Така излиза, че всеки нашенец е успял да спести по 99 лв. за три месеца в края на м.г. Според данните на НСИ на годишна база доходите на българите са нараствали по-бързо от разходите. Постъпленията в семейния бюджет са се увеличили с 16,1%, а харчовете - с 13,4%. Българите продължават да харчат основната част от парите си за храна. Все още делът на този разход е 35%, което е двойно повече от средното за ЕС.

Транспортът и телекомуникациите вече формират 10,3% от общите разходи на домакинствата. Средно на човек те са 109 лв. за октомври - декември 2012 г. На годишна база увеличението е с 16,6%.

Българите продължават да дават повече пари за алкохол и цигари, отколкото за облекло и обувки, показва статистиката. За първата група стоки нашенецът заделя 4,6% от парите си. За втората - 4,2%.

Според данните на НСИ българите рязко са намалили консумацията на хляб и тестени изделия.

Безработицата гони 12 на сто

Безработицата в България през януари се е повишила с 0,5 процентни пункта и вече стигна 11,9%, съобщи Агенцията по заетостта.

В бюрата по труда през първия месец на годината са се регистрирали нови 53 566 безработни българи, с което общият им брой стига 391 683.

Като се изключи 2009 г., януарското увеличение на броя на безработните през т.г. в сравнение с декември 2012 г. е най-малкото от 1995 г. насам, показват данните. Иначе през януари записващите се в бюрата по труда традиционно са повече, тъй като обикновено работодателите освобождават персонал в края на годината и през януари съкратените се регистрират като безработни.

Частният сектор е освободил 43,8% от новорегистрираните безработни, като нараства делът на съкратените от сектор "Услуги".

✓ Дянков: България не бърза за еврозоната

<http://www.economynews.bg/%D0%B4%D1%8F%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B5-%D0%B1%D1%8A%D1%80%D0%B7%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-news41813.html>

„Ще изчакаме още няколко години с влизането ни в еврозоната, докато нещата се успокоят. Многократно сме заявявали, че България има желание да се присъедини, но искаме ли да плащаме за неуспешните политики на някои нейни членки?“, каза вицепремиерът и министър на финансите Симеон Дянков на лекция вчера в Института за международна икономика „Питърсън“, цитиран от Агенция „Блумбърг“. Той представи визията си за това как може България да постигне средноевропейските нива на доходи по време на продължаващата криза в еврозоната и при конкуренцията на съседните държави. Във Вашингтон българският финансов министър коментира динамичната ситуация във валутния съюз с аргумента, че „ако започнем процедурата по влизане, няма да е ясно в каква точно формация влизаме и затова ще изчакаме“. Финансовите министри от ЕС приеха през декември м.г. план, съгласно който банките във валутния съюз ще бъдат поставени под единен надзорен орган и според Симеон Дянков това е стъпка в правилната посока, но не достатъчна.

България има най-ниския данък на юридически и физически лица в целия ЕС със ставка 10%, подчерта българският финансов министър пред аудиторията си. Той е обезпокоен, че ЕС може да предприеме политика по данъчна хармонизация. „Искаме да сме сигурни, че тази идея не е част от бъдещия пакет мерки в еврозоната“, категоричен е министър Дянков. Той представи и последните данни на Националния статистически институт и Евростат, според които българската икономика расте за поредно десето тримесечие, като увеличаващото се вътрешно потребление компенсира намаления износ за страните от ЕС, които се борят да излязат от кризата. БВП е нараснал с 0,5% за последното тримесечие на 2012 в сравнение със същия период през 2011 г., отбелязва финансовият министър Симеон Дянков.